

ศึกษาแรงจูงใจของพระภิกษุสามเณรในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี
เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
Motivation of Monks and Novices in The Study of Phrapariyattidhamma,
Pali Section in Phranakhon District, Bangkok

พระมหารัตนชนก กิตติรัตนโน (อรัญทอง)
PhramahaRatchanok Kittiratanon (Aranthong)
พระครูสาทรปริยัติคุณ และ สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย
Phrakhrusathornpariyattikun and Suddhipong Srivichai
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของพระภิกษุสามเณร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นพระภิกษุสามเณรที่มีต่อแรงจูงใจสำหรับพระภิกษุสามเณรในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี (Mixed Methods) วิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเป็นพระภิกษุ สามเณร ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีจำนวน 210 รูป ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นและแบบสัมภาษณ์เจ้าสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จำนวน 5 รูป เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนงานวิจัยเชิงปริมาณ และใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบสมมติฐานวิจัยตามปัจจัยส่วนบุคคลแบบ (One Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) พระภิกษุ สามเณรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของพระภิกษุสามเณร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีต่อแรงจูงใจของพระภิกษุสามเณรในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความต้องการความปลอดภัยต่อการศึกษา ความต้องการประสบความสำเร็จจากการศึกษา ความต้องการทางสังคมต่อการศึกษา การได้รับการยกย่องจากการศึกษา และความต้องการด้านร่างกายกับการศึกษา เรียงตามลำดับความสำคัญของแรงจูงใจในการเรียนบาลี 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นพระภิกษุสามเณรที่มีต่อแรงจูงใจในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ภาพรวม เพื่อหาค่า F-test จำแนกตามสถานภาพ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสายสามัญ และบาลี พบว่า พระภิกษุสามเณรมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าพระภิกษุ สามเณรมีสถานภาพ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสายสามัญ และบาลี ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจของพระภิกษุสามเณรในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: แรงจูงใจ, พระภิกษุสามเณร, การเรียนพระปริยัติธรรม

Abstract

The objectives of this research were: 1. to study the state of teaching and learning the Pali language of monks and novices in Phranakhon district of Bangkok, and 2. to compare the opinion of monks and novices towards motivation in learning the Pali language in Phranakhon district of Bangkok. The research was mixed methods, quantitative research and qualitative research. The data were collected from 210 monks and novices learning Pali by using questionnaires. The in-depth interviews were conducted with 5 manager-monks of Phrapariyattidhamma Schools, Pali division. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, and One - Way ANOVA.

The results of the study were found that: 1) The motivation of monks and novices in learning the Pali language was at a high level totally. The highest level was on educational security, followed by educational achievement, social requirement in education, educational recognition, and physical requirement in education respectively. 2) The comparative results of monks' and novices' motivation in learning Pali based on ages, years in monkhood, general educational levels, and Pali educational levels were not different and not relevant to the study hypothesis. 3) Guidelines in building motivation in learning Pali for monks and novices were as follows: (3.1) Physical requirement in education consists of the four requisites in life, good companions, good teacher, and good families. (3.2) Security requirement in education refers to physical, mental, budget and justice securities. (3.3) Social requirement in education means social reputation, honors, and recognition after graduation in Pali study.

Keywords: Motivation, Monks and Novices, The Study of Phrapariyattidhamma.

Received: 2020-05-17

Revised: 2020-07-04

Accepted: 2020-09-22

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาความสามารถและสติปัญญาของมนุษย์ให้คนมีโอกาสได้พัฒนาตนเองให้มีศักยภาพ ตามขีดความสามารถในด้านต่าง ๆ และการศึกษาของไทยในสมัยโบราณ วัดถือว่ามีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้แก่ผู้ศึกษา ทำให้ผู้ศึกษารู้จักคิด รู้จักวิเคราะห์หาเหตุผล รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ปัจจุบันการพัฒนาคนให้มีคุณธรรม นำความรู้การศึกษา เป็นการผลิตบุคลากรออกมาเพื่อรับใช้สังคมและงานการศึกษาของคณะสงฆ์ คืองานพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้เป็นไปในแนวทางที่ดีงาม ถูกต้อง เป็นธรรม จุดมุ่งหมายแห่งการศึกษาที่ถูกต้อง น่าจะไม่เกินเลยไปกว่านี้ ทั้งนี้เพราะคำว่า พัฒนา หมายถึง การทำให้ดีกว่าเดิม ถ้าได้เติมเต็มไปด้วยความถูกต้องและความเป็นธรรมเข้าไปด้วยแล้วยิ่งจะทำให้องค์ความรู้นั้นมีคุณค่าโดยยิ่งขึ้นไป (สนามหลวงแผนกบาลี 2556, หน้า7) ความเจริญงอกงามทั้งหลายจะบังเกิดขึ้นได้ก็ต้องอาศัยการศึกษาเล่าเรียนที่ถูกทาง ดังนั้น การศึกษาเล่าเรียน จึงถือได้ว่า เป็นบันไดขั้นต้นที่จะส่ง ศาสนบุคคลให้ไต่ขึ้นไปจนถึงความเจริญงอกงามเป็นที่สุด (สำนักเรียนวัดเทพศิลา, 2548, บทคัดย่อ)

ในสมัยพุทธกาล การศึกษาหรือธุระที่สำคัญของพระสาวก เป็นไปในลักษณะ 2 ประการ กล่าวคือ คันธุระ 1 วิปัสสนาธุระ 1 ภายหลังเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว บรรดาพระมหาสาวกซึ่งมีพระมหากัสสปะเป็นประธาน ได้ทำการสังคายนาพระธรรมวินัยไว้เป็นหมวดหมู่ รวมเรียกว่า “พระไตรปิฎก” ในครั้งแรกยังคงทรงจำสืบทอดกันมาด้วยวิธี “มุขปาฐะ” ตลอดจนถึงการสังคายนาครั้งที่ 5 มีการจารึกลงในใบลานไว้เป็นหลักฐานด้วยภาษาบาลี หรือภาษามคธ เพราะเล็งเห็นว่ากาลภายหน้า บุคคลจะทรงจำพระไตรปิฎกไว้ไม่ได้ทั้งหมด จึงได้จารึกไว้ด้วยภาษาบาลี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ฝ่ายเถรวาท จึงหันมาศึกษาภาษาบาลีให้เป็นความรู้พื้นฐานก่อน จึงศึกษาพระไตรปิฎกต่อเพื่อรักษาพระธรรมวินัยดั้งเดิมของพระพุทธองค์ ไม่ให้คลาดเคลื่อน หรือวิปลาสไปตามยุคสมัย ต่อมาเมื่อพระพุทธศาสนาได้เจริญแพร่หลายไปยังนานาประเทศมีการคัดลอกพระไตรปิฎกไว้เป็นภาษาของตน เพื่อเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น และสามารถถ่ายทอดคำสอนนั้นออกมาอย่างถูกต้องตรงตามพุทธประสงค์

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเป็นการศึกษาดั้งเดิม ที่คณะสงฆ์ดำเนินการมาเป็นลำดับจนถึงปัจจุบัน มีระบบการและระเบียบการอันเกี่ยวข้องกับการศึกษาที่รัดกุมเป็นการศึกษาที่อยู่ภายใต้พระบรม

ราชูปถัมภ์มีผลของการศึกษาเป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยทั่วไปมีเกียรติประวัติและเกียรติภูมิที่ผู้ศึกษาได้รับอย่างสูงส่ง และถือเป็นการศึกษาของคณะสงฆ์โดยเฉพาะ มีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตบุคลากรของพระศาสนา เพื่อรับใช้พระศาสนา (พระธรรมปัญญาจารย์, 2549)

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเป็นหัวใจของการศึกษาของคณะสงฆ์ที่มีผลต่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนาเพราะคัมภีร์สำคัญ เช่น พระไตรปิฎกของฝ่ายเถรวาทจารึกไว้ด้วยภาษาบาลีและการรักษาดั้งเดิมซึ่งเป็นภาษาบาลีเพื่อป้องกันพระพุทธรูปให้มีให้คลาดเคลื่อนที่รู้จักว่าพระสัทธรรมปฏิรูป ฉะนั้นการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะรักษาศาสนธรรมไว้ได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลียังเป็นการเพิ่มวิทยฐานะให้กับพระภิกษุสามเณรให้เป็นผู้มีเกียรติมีฐานะที่สูงขึ้น เป็นผู้มีความในสังคม ได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระมหากษัตริย์ซึ่งถือว่าเป็นเกียรติอย่างสูง โดยผู้สอบได้เปรียญธรรม 3 ประโยคพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานพระบรมราชานุญาตถวายให้สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก เสด็จประกอบพิธีทรงตั้งเปรียญธรรม 3 ประโยคประทานพัดเปรียญ และประกาศนียบัตร ตามเวลาและสถานที่อันสมควร พระภิกษุที่สอบเปรียญธรรม 3 ประโยค เมื่อได้รับพระราชทานทรงตั้งเปรียญธรรมแล้วจะได้รับ พระบรมราชานุญาตให้ใช้คำว่า “พระมหา” นำหน้าชื่อเดิมได้ส่วนสามเณรจะใช้คำว่า ป. (เปรียญ) ตามหลังชื่อตัวและนามสกุลได้ นับว่าเป็นเกียรติและนำชื่อเสียงมาสู่วงศ์ตระกูลไม่น้อย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2541, หน้า 2)

แต่ในปัจจุบัน โลกมีความเจริญทางด้านวัตถุ เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีหลากหลาย เช่นคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ เกมออนไลน์ เป็นต้น ทำให้นักเรียนบาลีใช้เวลาในการอ่านหนังสือน้อยลงทำให้ไม่มีความเข้าใจในตำราเรียนในระดับชั้นของตนเอง แม้กระทั่งการนอนดึก ตื่นสายจนไม่ได้เข้าเรียนในที่สุด เมื่อถึงเวลาสอบวัดผลประเมินผลประจำปี ผลสอบประกาศออกมาแล้วก็มีผู้สอบไม่ผ่านเป็นจำนวนมาก ทำให้นักเรียนเกิดความท้อแท้หมดกำลังใจ บางรูปถึงขั้นเลิกเรียนบาลี ไปเลยก็มี

ด้วยเหตุและผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมองเห็นความสำคัญของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีทุกระดับชั้นการเรียน จึงมีความสนใจ ทำศึกษาเรื่องศึกษาแรงจูงใจของพระภิกษุสามเณรในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ของนักเรียนบาลี เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของนักเรียนบาลี อันจะเป็นผลสัมฤทธิ์ทางเรียนที่ดีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี การจัดการเรียนการสอนในระดับเปรียญตรี มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นการสืบอายุพระพุทธศาสนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของพระภิกษุสามเณร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นพระภิกษุสามเณรที่มีต่อแรงจูงใจสำหรับพระภิกษุสามเณรในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) เป็นการวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitative

Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) จำนวน 210 รูป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้วิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ พระภิกษุสามเณรในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 459 รูป

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระภิกษุสามเณรในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 210 รูป ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาตัดสินใจของผู้วิจัย ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณลักษณะกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการไว้

2.2 ทำการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกนได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551, หน้า 75)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ก. เชิงปริมาณ

1. ศึกษาหลักการเกี่ยวกับ ศึกษาแรงงใจของพระภิกษุสามเณรในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

2. กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือวิจัย

3. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยขอคำปรึกษาจากกรรมการอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4. สร้างเครื่องมือ ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัยและนำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขต่อไป

5. ปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายต่อไป

ข. ลักษณะของเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดเกี่ยวกับแรงงใจของพระภิกษุสามเณรในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปตามสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ พระภิกษุสามเณร อายุ พรรษา การศึกษา โดยแบบสอบถามชนิดตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงงใจของพระภิกษุสามเณรในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 ด้าน รวม 40 ข้อ คือและผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องแสดงความคิดเห็นจากคำถามที่ผู้วิจัยได้กำหนดเกี่ยวกับแรงงใจของพระภิกษุสามเณรในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานครซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างแรงงใจของพระภิกษุสามเณรในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1. ความต้องการด้านร่างกาย

กับการศึกษา 2. ความต้องการความปลอดภัยต่อการศึกษา 3. ความต้องการทางสังคมต่อการศึกษา 4. การได้รับการยกย่องจากการศึกษา 5. ความต้องการประสบความสำเร็จจากการศึกษา

ตอนที่ 4 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารเกี่ยวกับแรงจูงใจของพระภิกษุสามเณรในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 ด้าน

ค. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการหาความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่น ดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจของพระภิกษุสามเณรในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ด้วยการหาค่าความตรงของเนื้อหา โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาความเหมาะสมของภาษาและเนื้อหา รายข้อ จากนั้นนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาที่ต้องการวิจัย (Item-Objective Congruence Index IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับวัตถุประสงค์ของการดำเนินการวิจัยดังนี้

ความสอดคล้อง +1 หมายถึง แรงจูงใจของพระภิกษุสามเณรในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี มีความสอดคล้องกับเนื้อหาแรงจูงใจของพระภิกษุสามเณรในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร กับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และนำไปใช้ได้จริง

ความสอดคล้อง 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแรงจูงใจของพระภิกษุสามเณรในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีมีความสอดคล้องกับเนื้อหาทักษะการเรียนการสอนพระอภิธรรมกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ความสอดคล้อง -1 หมายถึง คำถามนั้นไม่มีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาแรงจูงใจของพระภิกษุสามเณรในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี กรุงเทพมหานครกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) ใช้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 ชุด นักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี วัดหัวลำโพง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ค่า Cronbach's Alpha ของความเชื่อมั่น 0.977 เท่ากับ จากนั้นนำแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจของพระภิกษุสามเณรในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ที่ปรับปรุงเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ง. เชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นแบบมีโครงสร้าง ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ 1. ความต้องการด้านร่างกายกับการศึกษา 2. ความต้องการความปลอดภัยต่อการศึกษา 3. ความต้องการทางสังคมต่อการศึกษา 4. การได้รับการยกย่องจากการศึกษา และ 5. ความต้องการประสบความสำเร็จจากการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

ก. เชิงปริมาณ

1. การรวบรวมเอกสาร ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจาก หนังสือ ตำรา วารสารบทความ งานวิจัย และงานเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ

2. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร และครูในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

3. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมาย คือ พระภิกษุสามเณรในสำนักเรียนที่จัดการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 210 รูป

ข. เชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) และทำการบันทึกข้อมูลโดยการจดบันทึกและการบันทึกเสียง

การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์
2. สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย สถานภาพ อายุ พรรษา ระดับการศึกษา วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 ระดับความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรในการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 210 รูป วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม

- 2.3 แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50–5.00 คือ มีความต้องการแรงจูงใจ อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50–4.49 คือ มีความต้องการแรงจูงใจ อยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.50–3.49 คือ มีความต้องการแรงจูงใจ อยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50–2.49 คือ มีความต้องการแรงจูงใจ อยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.49 คือ มีความต้องการแรงจูงใจ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

3. ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงถึงข้อเสนอแนะแนวทางสร้างแรงจูงใจสำหรับพระภิกษุสามเณรในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยจะทำการจัดกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามปลายเปิด จากนั้นจะทำการวิเคราะห์ โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency)

ข. เชิงคุณภาพ คือ รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู เชิงลึกนำมาจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping) ตามสาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique) พร้อมทั้งนำเสนอโดยวิธีการพรรณนาอ้างอิงคำพูดบุคคล

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติพรรณนา Descriptive Statistics สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาระดับความคิดเห็นโดยใช้สถิติค่าความถี่ Frequency ค่าร้อยละ Percentage ค่าเฉลี่ย Mean และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน Standard Deviation

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยข้อมูลความคิดเห็นพระภิกษุสามเณรที่มีต่อแรงจูงใจในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ภาพรวม 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก และทุกข้อพระภิกษุสามเณรมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่

1. ความต้องด้านการร่างกายกับการศึกษา พระภิกษุสามเณรมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ภาพรวม ความต้องด้านการร่างกายกับการศึกษา อยู่ในระดับมาก และรายชื่อ ทุกข้อ พระภิกษุสามเณรมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ พระภิกษุสามเณรมีความต้องการความห่วงใยต่อตนเองเพื่อการเรียนรู้บาลี การมีความเป็นส่วนตัวเพื่อการศึกษาเรียนรู้บาลีตลอดการมีความปลอดภัยทางร่างกายที่ปราศจากสัตว์มาทำร้ายร่างกายในการเรียนบาลี เช่น ปราศจาก ยุง มด สัตว์ต่าง ๆ มีความต้องการแสดงความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ภาษาบาลี การมีที่อยู่อาศัย

เป็นส่วนในการเรียนบาลี และความต้องการสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศในการเรียนบาลีตามลำดับความสำคัญในการเรียนการสอนภาษาบาลี

2. ความต้องการความปลอดภัยต่อการศึกษา พระภิกษุสามเณรมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ภาพรวม ความต้องการความปลอดภัยต่อการศึกษา อยู่ในระดับมาก และรายข้อ ข้อมี 2 ได้แก่ พระภิกษุสามเณรมีความต้องการความปลอดภัยในชีวิตในระหว่างการเรียนรู้ภาษาบาลี อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่เหลือทั้งหมด อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ พระภิกษุสามเณรมีความต้องการความปลอดภัยในการเรียนรู้ภาษาบาลีกับเพื่อน ๆ มีความปลอดภัยในความเป็นส่วนตัวของการศึกษาบาลีความปลอดภัยต่อการถูกกดขี่ข่มเหงระหว่างการเรียนรู้บาลี ความปลอดภัยและมั่นคงต่อการถูกทำร้ายขณะเรียนบาลีและพระภิกษุสามเณรมีความปลอดภัยจากเสียงรบกวนขณะเรียนภาษาบาลีตามลำดับความสำคัญในการเรียนการสอนภาษาบาลี

3. ความต้องการทางสังคมต่อการศึกษา พระภิกษุสามเณรมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ภาพรวม ความต้องการทางสังคมต่อการศึกษา อยู่ในระดับมาก และรายข้อ ทุกข้อพระภิกษุสามเณรมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ได้แก่ พระภิกษุสามเณรมีความต้องการยอมรับหรือเพื่อนที่เรียน มีความต้องการความเป็นมิตรภาพกับเพื่อน ๆ ขณะเรียนบาลี มีความต้องการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บาลี มีการยอมรับจากสังคมเมื่อเรียนจบเปรียญธรรมสูงสุด มีความต้องการความมีระเบียบวินัยในการเรียนบาลีความต้องการยอมรับจากสังคมในการเรียนภาษาบาลี และต้องการความรัก ความอบอุ่นจากสังคมในการเรียนบาลีตามลำดับความสำคัญในการเรียนการสอนภาษาบาลี

4. การได้รับการยกย่องจากการศึกษา พระภิกษุสามเณรมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ภาพรวม การได้รับการยกย่องจากการศึกษา อยู่ในระดับมาก และรายข้อ ทุกข้อพระภิกษุสามเณรมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ได้แก่ พระภิกษุสามเณรได้รับการยกย่องจากครูอาจารย์ ผู้ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมให้เรียนภาษาบาลี การได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีความตั้งใจในการเรียนรู้บาลี การได้รับการยกย่องเมื่อจบการศึกษาภาษาบาลีไปแล้ว การได้รับการยกย่องจากครอบครัว เพื่อน ๆ ระหว่างเรียนภาษาบาลี เช่น มีประเพณีปฏิบัติตนเป็นคนดีและการได้รับการยกย่องว่าเป็นบุคคลมีความเชี่ยวชาญด้านภาษาบาลีสามารถแนะนำหรือสอน ผู้อื่นได้ตามลำดับความสำคัญในการเรียนการสอนภาษาบาลี

5. ความต้องการประสบความสำเร็จจากการศึกษา พระภิกษุสามเณรมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ภาพรวม ความต้องการประสบความสำเร็จจากการศึกษา อยู่ในระดับมาก และรายข้อ ทุกข้อพระภิกษุสามเณรมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความสำเร็จในการเรียนบาลีสามารถเข้าไปทำงานตามหน่วยงานได้ ความต้องการเห็นบุคคลตัวอย่างที่จบการเปรียญธรรมเข้าไปทำงานกับหน่วยงานที่มีชื่อเสียง เช่น กระทรวงต่างๆ เป็น ความสำเร็จเพราะสังคมเห็นความสำคัญในการเรียนบาลีสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ และความสำเร็จจากการศึกษาได้รับการไว้วางใจจากครูอาจารย์ ตามลำดับความสำคัญในการเรียนการสอนภาษาบาลี

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ศึกษาแรงจูงใจของพระภิกษุสามเณรในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยนำประเด็นมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. อภิปรายผลโดยภาพรวม พระภิกษุสามเณรมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจ อยู่ในระดับมาก เพราะว่าพระภิกษุสามเณร มีความต้องการหรือความอยากที่แตกต่างกันออกไปที่ไม่มีที่สิ้นสุดจนทำให้เกิดความ

ปรารถนาอย่างแรงกล้าย่อมทำให้เกิดความเข้มข้นของแรงจูงใจที่อยากจะกระทำการสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้พระปริยัติธรรม แผนกบาลีจนทำให้เกิดความต้องการความปลอดภัยต่อการศึกษาที่มีความต้องการทางสังคมมีต่อการศึกษาพระปริยัติธรรม ตลอดถึงการได้รับการยกย่องจากการศึกษาและความต้องการด้านร่างกายกับการศึกษาตามลำดับความสำคัญของแรงจูงใจในการเรียนบาลี สอดคล้องกับ มาสโลว์กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนต่างพยายามดิ้นรนเพื่อต่อสู่สู่จุดหมายหมายของตนเอง แต่ เนื่องจากการที่มนุษย์มีความแตกต่างกัน ฉะนั้นการที่จะได้รับการตอบสนองถึงขั้นไหนย่อมขึ้นอยู่กับศักยภาพของแต่ละบุคคลตามลำดับขั้นความต้องการพื้นฐานของมาสโลว์ คือ ความต้องการทางร่างกาย ความต้องการความมั่นคงและความปลอดภัย ความต้องการทางสังคม ความต้องการการยอมรับนับถือและเห็นว่าตนเองมีคุณค่าต่อสังคมและความต้องการความสำเร็จและสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนสาธิต” การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งมีจุดประสงค์เพื่อประเมินแรงจูงใจในการเรียนและปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบ Quota sampling ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจากกลุ่มตัวอย่าง 370 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด แบ่งเป็น 6 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 แบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียน ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัว ส่วนที่ 4 แบบสอบถามด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ส่วนที่ 5 แบบสอบถามวัดเจตคติต่อการเรียนและส่วนที่ 6 แบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายในตน สถิติที่ใช้ประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสาธิตอยู่ในระดับปานกลางและระดับดี ปัจจัยที่สามารถทำนายแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสาธิต คือ สัมพันธภาพในครอบครัว (คันทนีย์ ภูพงศ์พัฒนา 2547, บทคัดย่อ)

2. ความต้องการด้านร่างกายกับการศึกษา พระภิกษุสามเณรมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจ อยู่ในระดับมาก เพราะว่า เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม การพักผ่อน การขับถ่าย เป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน หรือแรงผลักดัน หรือการจูงใจด้านร่างกาย ของผู้บริโภคเป็นหลัก ในการศึกษาเล่าเรียนบาลีของพระภิกษุสามเณรสอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต 2557, หน้า 1557) ท่านกล่าวถึง ความต้องการ คือ ความสุขสบายก็ชอบใจ ติดใจอยากได้หรืออยากได้ให้มาก ๆ ยิ่งขึ้น เกิดการทะยานอยากและแสวงหาต่าง ๆ ก็เป็นทุกข์ ไม่สบายก็ขัดใจ ขัดเคืองอยากให้อายุยืนให้หมดไปด้วยการทำลายหรือหนีไปให้พ้นก็ตาม เกิดความกระวนกระวายดิ้นรนอยากให้พ้นจากอารมณ์ที่เป็นทุกข์ ขัดใจหันไปหาไปเอาสิ่งอื่นที่จะให้มีความสุขได้ หรือไม่ก็รู้สึกเฉย ๆ คืออุเบกขาที่เป็นความรู้สึกอย่างละเอียดจัดว่าเข้าใจว่าเป็นสุข เพราะไม่ขัดใจเป็นความสบายอย่างอ่อน ๆ รู้สึกเรื่อย ๆ เพลิน ๆ พระพุทธศาสนาเรียกว่า “ตัณหา” คือ ความทะยานอยาก กลายเป็นตัณหา 3 ได้ ประกอบด้วยกามตัณหา ภวตัณหา และวิภวตัณหาเป็นเพราะพระภิกษุสามเณรมีความต้องการความห่วงใยต่อตนเองเพื่อการเรียนรู้บาลี ตลอดถึงการมีความเป็นส่วนตัวเพื่อการศึกษาเรียนความปลอดภัยทางร่างกายที่ปราศจากสัตว์มาทำร้ายร่างกายในการเรียน เช่น ปราศจาก ยุง มด สัตว์ต่าง ๆ มีความต้องการแสดงความคิดเห็นต่อการเรียนรู้การมีที่อยู่อาศัยเป็นการส่วนในการเรียนและความต้องการสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศในการเรียนรู้บาลีสอดคล้องคำสัมภาษณ์ของเจ้าสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีว่า ความต้องการด้านร่างกายกับการศึกษา คือ การฝึกฝนให้นักเรียนบาลีมีระเบียบวินัย มีความอดทนและขยันหมั่นเพียรให้รู้จักหน้าที่ของตนเอง อยู่ในกรอบมารยาทอันดีงามในทางพระพุทธศาสนาและความต้องการด้านร่างกายถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในด้านการศึกษาเป็นต้องอาศัยปัจจัยสี่นำมาดำรงชีวิตเพื่อให้ได้มาซึ่งกำลังทั้งทางร่างกายและจิตใจเพื่อการศึกษาเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ ตามกระแสของสังคมหรือความต้องการของผู้เรียนจำเป็นต้องมีความต้องการทางร่างกายคือ ปัจจัย 4 เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิต

ประกอบด้วย อาหาร เครื่องดื่ม เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรคของที่ต้องการบำรุงร่างกายด้าน การศึกษาความต้องการเหล่านี้ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างพอเพียงในการศึกษาเพื่อเป็นแรงจูงใจในการศึกษา พระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้ประสบความสำเร็จ และงานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี : กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีวัดตามฟ้า จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัย พบว่า ความสำเร็จในการจัดการศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี 1. ด้านปัจจัยนำเข้า 1) ผู้บริหารซึ่งมีลักษณะเป็นพระนักบริหาร นักพัฒนา นักการศึกษา มีความสามารถในการวางแผนงาน มีความเสียสละ ตัดสินใจด้วยความยุติธรรม 2) ครูมีความสามารถในการพัฒนาตนเอง มีความรับผิดชอบ เข้าใจหลักสูตร และเป็นแบบอย่างที่ดี 3) หลักสูตร ครูเตรียมหลักสูตรก่อนใช้ และการประเมินผล 4) อาคารสถานที่ที่มีการจัดอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมอย่างดี 5) งบประมาณ มีการใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ 6) สื่อการเรียนการสอนมีการนำสื่อมาใช้งานได้อย่างเหมาะสม 2. ด้านกระบวนการ 1) ผู้บริหารโรงเรียน มอบงานตามถนัด ตรวจสอบงาน ประชุมแนะนำครู จัดหางบประมาณ อาคารสถานที่ อุปกรณ์เพียงพอ และแก้ปัญหารวดเร็ว 2) ครูเตรียมเนื้อหาเหมาะใช้สื่อในการเรียนการสอนดี มีรายงานผลและให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม 3) มีการนิเทศครูเป็นการภายใน ประเมินผลโดยเยี่ยมชั้นเรียนและแนะนำรายบุคคล 4) ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คือ บริจาคทรัพย์สินของ มาช่วยงาน และเป็นลูกจ้างรายเดือน กลุ่มคนที่มีส่วนร่วม คือกลุ่มบุคคลในชุมชน ได้แก่ ประชาชนทุกหน่วยงานในอำเภอตากฟ้า กลุ่มบุคคลนอกชุมชน ได้แก่ ประชาชนนอกอำเภอตากฟ้า และวิธีการเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ มีส่วนร่วมโดยสมัครใจ และถูกชักชวน (พระมหาสพพงษ์ การุญ, 2551, บทคัดย่อ)

3. ความต้องการความปลอดภัยต่อการศึกษา พระภิกษุสามเณรมีความคิดเห็นต่อ อยู่ในระดับมาก เพราะความปลอดภัยทำให้เกิดความต้องการในบริการต่าง ๆ มากมาย เช่น การประกันชีวิต การดูแลรักษาความปลอดภัยการต่อทรัพย์สินเป็นการสร้างความมั่นใจในด้านความปลอดภัยเป็นสิ่งจูงใจในการเรียน พระปริยัติธรรมสอดคล้องกับ Maslow กล่าวว่า ความต้องการความปลอดภัยยังมีอิทธิพลต่อบุคคลแม้ว่าจะผ่านพ้นวัยเด็กไปแล้ว แม้ในบุคคลที่ทำงานในฐานะเป็นผู้คุ้มครอง เช่น ผู้รักษาเงิน นักบัญชี หรือทำงานเกี่ยวกับการประกันต่าง ๆ และผู้ที่ทำหน้าที่ให้การรักษายาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้อื่น เช่น แพทย์ พยาบาล แม้กระทั่งคนชรา บุคคลทั้งหมดที่กล่าวมานี้จะเฝ้าหาความปลอดภัยของผู้อื่น เช่น แพทย์ พยาบาล แม้กระทั่งคนชรา บุคคลทั้งหมดที่กล่าวมานี้จะเฝ้าหาความปลอดภัยด้วยกันทั้งสิ้น ศาสนาและปรัชญาที่มนุษย์ยึดถือทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคง เพราะทำให้บุคคลได้จัดระบบของตัวเองให้มีเหตุผลและวิถีทางที่ทำให้บุคคลรู้สึก “ปลอดภัย” ความต้องการความปลอดภัยในเรื่องอื่น ๆ จะเกี่ยวข้องกับการเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ สงคราม อาชญากรรมน้ำท่วม แผ่นดินไหว การจลาจล ความสับสนไม่เป็นระเบียบของสังคม และเหตุการณ์อื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกันทำให้พระภิกษุสามเณรมีความต้องการความปลอดภัยในชีวิตในระหว่างการเรียนรู้ภาษาบาลีกับเพื่อน ๆ มีความปลอดภัยในความเป็นส่วนตัวของการศึกษาบาลีความปลอดภัยต่อการถูกกดขี่ข่มเหงระหว่างการเรียน มั่นคงต่อการถูกทำร้ายและความปลอดภัยจากเสียงรบกวนขณะเรียนสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์เจ้าสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีกล่าวว่า ด้านความปลอดภัยต่อการศึกษา นั้นเนื่องจากสถานการณ์ปัจจุบันสังคมไทยมีความเสี่ยงเกี่ยวกับความรุนแรง อาชญากรรมและปัญหาเสพติดเป็นสิ่งที่คาดเดาได้ยาก การศึกษาจึงเป็นเกราะป้องกันได้ในระดับหนึ่ง トラบใดที่กำลังศึกษาอยู่และประทับครองตนเองให้อยู่ในระเบียบวินัย การเรียนภาษาบาลีก็เช่นกันนักเรียนย่อมมีความต้องการความปลอดภัยเพราะครูสอนหรือเจ้าสำนักเรียนรู้ว่าเรียนไม่รู้เรื่อง นักเรียนบ่นว่ายากเหล่านี้เป็นต้นว่า แต่ความเป็นจริงแล้วครูสอนหรือเจ้าสำนักเรียนทุกท่านใจดีปรารถนาให้นักเรียนสอบผ่านทุกรูป เรื่องนี้ผู้ปกครองส่วนมากเห็นว่าการบวชเรียนของลูกหลานถือว่าเป็นสิ่งที่ปลอดภัยมากที่สุดจึงส่งลูกหลานให้เข้ามาเรียนย่อมมีชีวิตที่ปลอดภัยมีกำลังใจในการ

เรียนรู้ภาษาบาลีเป็นสิ่งที่ต้องการมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิธีสร้างแรงจูงใจจากพุทธวิธีการสอน” ผลการวิจัย พบว่า ก่อนแสดงธรรมทุกครั้ง พระพุทธเจ้าทรงเตรียมความพร้อมของบุคคลทุกชั้นวรรณะที่ทรงโปรดแสดงธรรม โดยสร้างแรงจูงใจให้เกิดความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ได้แก่ การสร้างความศรัทธาให้บุคคลนั้น ๆ หรือคณะนั้น ๆ มีต่อพระองค์ คำพูดที่โน้มน้าวใจ การแสดงปาฏิหาริย์ สื่อการสอน การอุปมาเปรียบเทียบ นิทานชาดกต่าง ๆ และการแสดงอนุပ္พพิททา และหลักการประยุกต์ใช้แรงจูงใจจากพุทธวิธีสอน คือ สร้างแรงจูงใจเพื่อให้ทุกคนพึ่งตนเองได้ กระตุ้นให้ลงมือกระทำอย่างต่อเนื่องจนเกิดผลเปลี่ยนแปลงในชีวิต ไม่เป็นผู้หลงหรือผู้เสพจนขาดสติ มีความเพียรอดทนที่จะฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ด้วยตัวของตนเองจนเกิดผลประโยชน์กับตนเองและสังคมรอบข้าง (พระมนัส ธมมโรโต (มีณ), 2553)

4. ความต้องการทางสังคมมีต่อการศึกษา พระภิกษุสามเณรมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก เพราะว่าเป็นความรู้สึที่ดีต่อการมีส่วนร่วม และการยอมรับของสังคม เพื่อให้สังคมยอมรับตนเองความต้องการด้านสังคม คือ การใช้อิทธิพลกลุ่มในการสร้างความยอมรับเข้าสู่สังคมเดียวกันในการสร้างแรงจูงใจรวมถึงความต้องการความรักและการยอมรับจากครอบครัว คนรัก และเพื่อนที่มีต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเป็นความต้องการด้านความรักความอบอุ่น มิตรภาพ ความรู้สึกที่ดีต่อการมีส่วนร่วม และการยอมรับของสังคม ความต้องการด้านสังคมก่อให้เกิดการซื้อ เพื่อให้สังคมยอมรับตนเอง ตัวอย่างเช่น เครื่องแต่งกายเครื่องประดับ สินค้าแฟชั่นต่าง ๆ การเป็นสมาชิกสโมสรหรือสมาคมต่าง ๆ ความต้องการด้านสังคม คือ การใช้อิทธิพลกลุ่มในการสร้างความยอมรับเข้าสู่สังคมเดียวกันในการจูงใจ รวมถึงความต้องการความรักและการยอมรับจากครอบครัว คนรัก และเพื่อน เช่น ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนหากใช้โคโลญจน์นี้ รับประทานขนมนี้แล้วรวยเพื่อน หรือใช้ของขวัญจากปากฟ้าเพื่อคนที่คุณรักเป็นสิ่งพระภิกษุสามเณรมีความต้องการยอมรับจากอาจารย์สอนหรือเพื่อนที่เรียน มีความต้องการความเป็นมิตรภาพกับเพื่อน ๆ ขณะเรียนการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บาลีและสังคมยอมรับเมื่อเรียนจบเปรียญธรรมสูงสุดต้องทั้งขณะอยู่ระหว่างเรียนและหลังจากจบการศึกษาไปแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของสำนักเรียนในกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย คือ 1. ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก ยกเว้น ด้านความสามารถปฏิบัติศาสนกิจ และด้านการเผยแผ่ศาสนาอยู่ในระดับปานกลาง 2. ปัจจัยด้านชีวสังคมของครู พบว่าครูส่วนมากมีพรรษามากกว่า 10 พรรษา และมีประสบการณ์การสอนต่ำกว่า 10 ปี 3. ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครูทั้งโดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ บุคลิกภาพ ความพึงพอใจในงาน และพฤติกรรมการสอนอยู่ในระดับมาก 4. ปัจจัยด้านชีวสังคมของครู คือ พรรษา และประสบการณ์การสอนทั้ง 2 ด้าน ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโดยรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประสบการณ์การสอนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพด้านการเผยแผ่ศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 5. ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครูโดยรวมกับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโดยรวมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครูด้านบุคลิกภาพ และด้านพฤติกรรมการสอนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านความพึงพอใจในงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพโดยรวมอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (พระมหาวัชชัย รสเลิศ, 2551, บทคัดย่อ)

5 การได้รับการยกย่องจากการศึกษา พระภิกษุสามเณรมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก เพราะว่าเป็นความต้องการที่เกิดจากแรงกระตุ้นทั้งภายในและภายนอก เพื่อสร้างความภาคภูมิใจและความมั่นใจแก่ตนเอง ความต้องการที่เกิดจาก

ภายในจะสะท้อนถึงความต้องการของแต่ละบุคคลเพื่อการยอมรับส่วนตัว ส่วนความต้องการภายนอกเป็นความต้องการเพื่อการยกย่อง การมีชื่อเสียง การเคารพนับถือจากบุคคลอื่น ความต้องการยกย่อง คือ การยอมรับนับถือจากบุคคลอื่นเป็นสิ่งจูงใจต่อการเรียนบาลี สอดคล้องกับ สมพงษ์ เกษมสิน กล่าวถึง การยอมรับนับถือคือ การยกย่องชมเชย แสดง ความยินดี การให้กำลังใจ การได้รับความไว้วางใจหรือการแสดงออกอื่นใดที่สื่อให้เห็นถึงความเชื่อ ถ้อยยอมรับในความสามารถ เมื่อทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งบรรลุผลสำเร็จทั้งจากผู้บังคับบัญชา ผู้ขอรับ คำปรึกษาหรือจากบุคคลในหน่วยงาน การยอมรับนับถือจะแฝงอยู่กับความสำเร็จในงานด้วย ความ ยอมรับนับถือนี้มีลักษณะเป็นนามธรรมเป็นวิธีการที่จะชักนำพฤติกรรมผู้อื่นให้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ พฤติกรรมของคนที่เกิดขึ้นได้ต้องมีแรงจูงใจ เมื่อได้เข้าไปทำงานที่ใดและได้รับการ ยอมรับจากสมาชิกในองค์กรส่วนมากเราเป็นพวกพ้อง เราก็มีกำลังใจ มีความสุขในการปฏิบัติงาน ซึ่งกล่าวได้ว่าได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น หรือนัยคือการแสดงความรับรู้ในความสามารถ เมื่อบุคคลทำงานสำเร็จเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่าผู้บังคับบัญชามีความใส่ใจกับพนักงาน และผลที่ได้รับคือ พนักงานนั้นได้ทุ่มเทหรือมีความเต็มใจที่จะทำงานและการมีน้ำใจในการทำงานสูงขึ้นเพราะเป็นผู้มีความตั้งใจในการเรียนรู้อบาลีเมื่อจบการศึกษาภาษาบาลีไปแล้วได้รับการยกย่องจากครอบครัว เพื่อน ๆ ระหว่างเรียนภาษาบาลี เช่น มีประเพณีปฏิบัติตนเป็นคนดีและการได้รับการยกย่องว่าเป็นบุคคลมีความเชี่ยวชาญด้านภาษาบาลีสามารถแนะนำหรือสอน ผู้อื่นได้ สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์เจ้าสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ให้สัมภาษณ์ว่าการที่จะได้รับการยกย่องนั้น ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีสำหรับนักเรียนจบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ที่มีแรงบันดาลใจหรือแรงจูงใจจากใครก็ตาม หลายท่านที่จบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีกำลังใจที่ได้แบบอย่างที่ดีในการศึกษา เพราะการได้รับการยกย่องนั้นนับว่าไม่น้อยกว่าผู้เรียนที่จบการศึกษาจากสายสามัญแต่อาจเข้าทำงานหรือหางานยากกว่าเป็นเรื่องที่ทำทนายผู้เรียน ในทางกลับกันหลายคนมองว่าการศึกษาบาลีทำให้คนมีความสุขอยู่แบบพอเพียงดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย ถ้าอยู่ดำรงเพศเป็นบรรพชิตย่อมมีตำแหน่งที่สูงในทางพุทธจักรและสังคมมองว่าเป็นผู้ปฏิบัติดีในสังคมไทยปัจจุบัน (สมพงษ์ เกษมสิน, 2530, หน้า 48) และสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (พระมหาอานนท์ ชยานนโท (เหล็กดี), 2552, บทคัดย่อ)

6. ความต้องการประสบความสำเร็จจากการศึกษา พระภิกษุสามเณรมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก เพราะว่าความสำเร็จในการเรียนบาลีสามารถเข้าไปทำงานตามหน่วยงานได้ ความต้องการเห็นบุคคลตัวอย่างที่จบการเปรียญธรรมเข้าไปทำงานกับหน่วยงานที่มีชื่อเสียง เช่น กระทรวงต่าง ๆ เป็น ความสำเร็จเพราะสังคมเห็นความสำคัญในการเรียนบาลีสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ และความสำเร็จจากการศึกษาได้รับการไว้วางใจจากครูอาจารย์ สอดคล้องกับ พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) ท่านได้กล่าวว่า การทำงานให้ประสบความสำเร็จตามแนวพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้ปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 อิทธิบาท แปลว่า หลักพื้นฐานแห่งความสำเร็จหรือทางสู่ความสำเร็จมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ ฉันทะ คือ มีใจรักทำงานด้วยใจรักงาน วิริยะ คือ พากเพียรทำงานรักแล้วต้องขยันความขยัน จิตตะ คือ จดจำจ่อจิตหมายความว่าทำอะไรก็ตามให้เจาะลงไปปักใจลงไปในเรื่องนั้นอย่างลึกซึ้งอย่างมุ่งมั่นอย่างจริงจังและอย่างทุ่มเทใครก็ตามที่ทำงานด้วยการเอาใจจดจ่ออยู่กับงานนั้นคนนั้นจะประสบความสำเร็จ และวิมังสา คือ วินิจวิจัยได้แก่การวิเคราะห์สังเคราะห์สร้างสรรค์พัฒนานั้นเองเมื่อเราทำงานอะไรก็ตามให้พินิจพิเคราะห์สร้างสรรค์พัฒนา (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) 2551, หน้า 92) สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์เจ้าสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีว่า การที่จะประสบ

ความสำเร็จจากการศึกษานั้นต้องเกิดจากการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน โดยเฉพาะการจบการศึกษาสูงสุดของการเรียนบาลีต้องมีการเทียบวุฒิการศึกษาหรือเทียบเท่าเป็นสิ่งสำคัญของการสร้างแรงจูงใจในการเรียนบาลีการศึกษาสูงสุดในทางพระพุทธศาสนา ด้านพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่สำเร็จเปรียญธรรมเก้าประโยคนั้น ถือว่าเป็นการศึกษาสูงสุดของวงการการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย ความต้องการพัฒนาตนเองให้สำเร็จการศึกษาตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ แล้วนำหลักธรรมที่ประสบผลสำเร็จจากการศึกษานี้ไปอบรมสั่งสอนได้จึงต้องมีกระบวนการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องคือ การได้รับตำแหน่งหน้าที่ ตามเกณฑ์หรือคุณสมบัติของคณะสงฆ์ มีสวัสดิการต่อชีวิตหรือการสอบคัดเลือกเข้ารับราชการเพื่อบรรจุเป็นพนักงานต่าง ๆ เหล่านี้เป็นต้นเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนในการยกระดับการศึกษาของคณะสงฆ์แผนกบาลีให้สังคมยอมรับมากขึ้นไปสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิธีสร้างแรงจูงใจจากพุทธวิธีการสอน” ผลการวิจัย พบว่า ก่อนแสดงธรรมทุกครั้ง พระพุทธเจ้าทรงเตรียมความพร้อมของบุคคลทุกชั้นวรรณะที่ทรงโปรดแสดงธรรม โดยสร้างแรงจูงใจให้เกิดความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ได้แก่ การสร้างความศรัทธาให้บุคคลนั้น ๆ หรือคณะนั้น ๆ มีต่อพระองค์ คำพูดที่โน้มน้าวใจ การแสดงปาฏิหาริย์ สื่อการสอน การอุปมาเปรียบเทียบ นิทานชาดกต่าง ๆ และการแสดงอนุพุทธานุภาพ และหลักการประยุกต์ใช้แรงจูงใจจากพุทธวิธีสอน คือ สร้างแรงจูงใจเพื่อให้ทุกคนพึ่งตนเองได้ กระตุ้นให้ลงมือกระทำอย่างต่อเนื่องจนเกิดผลเปลี่ยนแปลงในชีวิต ไม่เป็นผู้หลงหรือผู้เสพจนขาดสติ มีความเพียรอดทนที่จะฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ด้วยตัวของตัวเองจนเกิดผลประโยชน์กับตนเองและสังคมรอบข้าง (พระมนัส ธมมโรโต (มีมณี), 2553)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ความต้องการทางร่างกาย สำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ควรจัดหาสวัสดิการปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้อาบาลีเพิ่มขึ้นให้มากกว่านี้
2. ความต้องการปลอดภัยต่อการศึกษาศึกษา สำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ควรมีระเบียบการสร้าง ความมั่นคงในหน้าที่การเรียนภาษาบาลีในชีวิตและทรัพย์สินด้านการศึกษาคืออยู่แล้ว
3. ต้องการทางสังคมมีต่อการศึกษาศึกษา สำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ควรส่งเสริมสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับนักเรียนจากสังคม
4. ความต้องการประสบความสำเร็จจากการศึกษาศึกษา สำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ควรมีการวางแผนพัฒนาการเรียนการสอนบาลีเพื่อรองรับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้วย เพราะการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกเป็นไปอย่างรวดเร็วการเรียนบาลีต้องมีการปรับตัวตามกระแสการเปลี่ยนแปลงด้วย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. การวิจัยเรื่อง ศึกษาแรงจูงใจของพระภิกษุสามเณรในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีผลการวิจัยอยู่ในระดับมากทุกข้อ แต่ควรดำเนินการวิจัยเรื่องพฤติกรรมด้านการได้รับการยกย่องทางการศึกษาเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการเรียน
2. การวิจัยเรื่อง ศึกษาแรงจูงใจของพระภิกษุสามเณรในการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีผลการวิจัยอยู่ในระดับมากทุกข้อ แต่ควรดำเนินการวิจัยเรื่องสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอนภาษาบาลี

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรวิจัยเรื่อง ศึกษาการวัดผลและประเมินด้านการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี
2. ควรวิจัยเรื่อง การนำนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้อาบาลีในศตวรรษที่ 21

3. ควรวิจัยเรื่อง ศึกษาความพึงพอใจด้านการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). *การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี*.

กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*, พิมพ์ครั้งที่ 9.

กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์.

พระธรรมปัญญาภรณ์. (1994). *ประวัติความเป็นมาของสำนักเรียนวัดปากน้ำพุทธศักราช 2549*.

กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ที่ หจก. สตาร์กรุ๊ป

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2557). *พุทธธรรมฉบับปรับขยายความ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมนัส ธมมโร (มีมณี). (2553). *ศึกษาวิธีสร้างแรงจูงใจจากพุทธวิธีการสอน*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาวัชชัย รสเลิศ. (2551). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของสำนักเรียนในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี). (2551). *คนสำราญงานสำเร็จ*. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์.

พระมหาสรพงษ์ กาญญ. (2551). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

พระมหาอานนท์ ชยานนโท (เหล็กดี). (2552). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

คันสนีย์ ภูพงศ์พัฒนา. (2547). *แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสาธิต*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สนามหลวงแผนกบาลี. (2556). *เรื่องสอบบาลีของสนามหลวงแผนกบาลีทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค: “สัมปสาทีนยถา”*. กรุงเทพมหานคร.

สมพงศ์ เกษมสิน. (2530). *การบริหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

สำนักเรียนวัดเทพศิลา. (2548). *สำนักเรียนวัดเทพศิลากับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม: อนุโมทนาภาว*. กรุงเทพมหานคร.